

BATI BALKANLAR VE TÜRKİYE İÇİN YATAY DESTEK 2019-2022

HAKLARINIZ İÇİN: AVRUPA STANDARTLARINA DOĞRU

“Yargılama usullerinde video-konferans: insan hakları standartları”

18 Haziran 2020

Sn. Doç. Dr. Ivana Krstic, Belgrad Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Bu proje Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir

Bu proje Avrupa Konseyi
tarafından yürütülmektedir

• Sırbistan deneyimi

- VK aracılığıyla duruşma yapmanın yasal zemini
- **Ceza Konularında Karşılıklı Destek konulu Avrupa Sözleşmesinin İkinci Ek Protokolü** (1 Ağustos 2007 tarihinde Sırbistan tarafından kabul edilmiştir) – Madde 9 (video konferans yoluyla duruşma)
- **Ceza Muhakemesi Kanunu** – Mahkeme video bağlantısı, telefon konferansı bağlantısı yoluyla ya da işitsel ya da görsel kayıt cihazı ile tanığı dinlemeye karar verebilir (Madde 104, özellikle zarar görebilir tanıkların dinlenmesi)
- **Genel İdari Usul Kanunu** – video konferans aracılığıyla duruşma yapmaya olanak tanımaktadır (Madde 111)

• Olağanüstü Hal (COVID-19 krizi)

- 15 Mart 2020 tarihinde ilan edildi ve 6 Mayıs 2020'de sona erdi
- 17 Mart, **Adalet Bakanlığı** – Mahkemelerin ve savcılıkların *tutukluluk davaları, yasadışı ticaret (CMK Madde 235), epidemi sırasında sağlık yönetmeliklerine uygun hareket etmeme (CMK Madde 248), bulaşıcı hastalık bulaştırma (CMK Madde 249), çocuklar, hane içi şiddet ile ilgili davalar, olağanüstü hal sırasında verilip icra edilen çok sayıda suç isnadı ile ilgili diğer suç eylemleri gibi acil durumlar* dışında evden çalışmasına ilişkin tavsiye yayımladı. Diğer davalar ertelendi.
- 18 Mart, 2020 **Yüksek Yargı Kurulu** – acil durum içeren davaların listesini onayladı
- 19 Mart, 2020 **Barolar Birliği** - avukatlar sadece acil durum içeren davalarda müvekkillerini temsil edecek

BATI BALKANLAR VE TÜRKİYE İÇİN YATAY DESTEK 2019-2022

HAKLARINIZ İÇİN: AVRUPA STANDARTLARINA DOĞRU

- 26 Mart 2020 – **Adalet Bakanlığı** karantinayı ihlal edenlere karşı Skype aracılığıyla dava konusunda **tavsiye yayımladı**
- 1 Nisan 1, 2020 – **Olağanüstü hal sırasında ceza davalarının ana duruşmasına sanığın katılma şekline ilişkin kararname** - ilk derece ceza muhakemesinde, hakimin gözaltındaki sanığın bulaşıcı hastalık yayma tehlikesinden duruşmaya katılımını dolayı zor olacağına kanaat etmesi durumunda sanığın katılımı ses ve görüntü aktarmaya yönelik teknik araçlar aracılığıyla sağlanabilir.
- 9 Nisan, 2020 – **Yüksek Yargı Kurulu** – Kararname sadece epidemi sırasında sağlık yönetmeliklerine uymama, bulaşıcı hastalık yayma ve yasadışı ticaret olarak tanımlanan üç cezai suçla bağlantılı olarak gözaltında bulunan sanıklar için uygulanabilir.

Bu proje Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir

Bu proje Avrupa Konseyi
tarafından yürütülmektedir

BATI BALKANLAR VE TÜRKİYE İÇİN YATAY DESTEK 2019-2022

HAKLARINIZ İÇİN: AVRUPA STANDARTLARINA DOĞRU

- Sanık tutulu iken diğer katılımcılar (hakim, savcı ve avukat) duruşma salonundadır
- Vršac, Požarevac ve Pirot'ta tutma merkezleri
- İlk karar Dimitrovgrad İlk Derece Mahkemesi tarafından epidemi sırasında sağlık yönetmeliklerine uygun hareket edilmediği gerekçesiyle 27 Mart 2020 tarihinde verildi. Ceza Kanununun 248. Maddesi uyarınca azami ceza 3 yıl hapis cezasıydı.
- Karar Kararname yayımlanmadan önce verildi
- Diğer iki davada Zrenjanin İlk Derece Mahkemesi aynı cezai eylem için 680 Avro ve 850 Avro tutarında para cezası verdi
- 22 Nisan tarihine dek Skype üzerinden 105 duruşma yapıldı

Bu proje Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir

Bu proje Avrupa Konseyi
tarafından yürütülmektedir

BATI BALKANLAR VE TÜRKİYE İÇİN YATAY DESTEK 2019-2022

HAKLARINIZ İÇİN: AVRUPA STANDARTLARINA DOĞRU

• Açık sorular:

- Skype üzerinden yapılan duruşmaların yasallığı
- Adil yargılanma hakkının özelliği
- Avukatla iletişim ve silahların eşitliği
- Halka açık duruşma yapılmaması
- Farklı cezalar: hapis cezası, ev hapsinden para cezasına kadar
- Herkese ceza hükmü verildi – masumiyet karinesi konusu?
- Teknik ekipmanın kalitesi ve mahremiyet konuları
- **Gelecekte yapılacak video konferans duruşmalarına yönelik herhangi bir ilkenin olmaması**

Bu proje Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir

Bu proje Avrupa Konseyi
tarafından yürütülmektedir

- **1. Tanık ve mağdurların uzaktan katılımı ve ifadelerin değerlendirilmesi**

- *AİHS Madde 6 –Bir suç ile itham edilen herkes iddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını isteme hakkına sahiptir*

Bu proje Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir

COUNCIL OF EUROPE

Bu proje Avrupa Konseyi
tarafından yürütülmektedir

• AİHM standartları

- Tanıklar, genel kural olarak, yargılama sırasında ifade vermeli ve tanıkların yargılamaya katılmalarını sağlamak için makul çabaların tamamı sarf edilmelidir
- Katılmayan tanıkların ifadelerini delil olarak kabul etmek aleyhine sunulan delillere karşı çıkma konusunda prensipte etkin bir imkana sahip olması gereken sabıkalı sanık açısından potansiyel bir dezavantaj yaratmaktadır. Sanık tanığın ifade vermesi sırasında ya da yargılama usulünün ilerleyen bir aşamasında kendi huzurunda sözlü olarak dinlenilmelerini sağlayarak tanıkların verdiği ifadelerin gerçekliğini ve güvenilirliğini test edebilmelidir
- *(Seton / Birleşik Krallık (2016); Dimović / Sırbistan (2016); T.K. / Litvanya (2018))*

BATI BALKANLAR VE TÜRKİYE İÇİN YATAY DESTEK 2019-2022

HAKLARINIZ İÇİN: AVRUPA STANDARTLARINA DOĞRU

- Video Konferans uygulamasının nedenleri :
- Zaman ve paradan tasarruf etme; yüzölçümü geniş ülkeler
- Çocukları ve zarar görebilecek diğer mağdurları (cinsel istismar mağdurları veya koruma altına alınan tanıklar) şüpheli ile karşı karşıya kalmaktan koruma
- Kaçma riskinin azaltılması
- Sürecin niteliğinin artırılması ve gecikmelerin azaltılması : duruşmaya katılmayacak olan tanıklar tarafların ve hakimin önüne bu şekilde çıkabilmektedir

Bu proje Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir

Bu proje Avrupa Konseyi
tarafından yürütülmektedir

BATI BALKANLAR VE TÜRKİYE İÇİN YATAY DESTEK 2019-2022

HAKLARINIZ İÇİN: AVRUPA STANDARTLARINA DOĞRU

- Uluslararası ceza mahkemeleri : Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY) ve Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC) – Usul ve Delil Kuralları uyarınca hakim mağdur ve tanıkları korumaya yönelik tedbir alabilir
- Ceza konularında karşılıklı hukuki desteğe ilişkin AB Sözleşmesi sonucunda AB bünyesinde video konferans yöntemi her geçen gün daha fazla kullanılmaktadır

Bu proje Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir

Bu proje Avrupa Konseyi
tarafından yürütülmektedir

BATI BALKANLAR VE TÜRKİYE İÇİN YATAY DESTEK 2019-2022

HAKLARINIZ İÇİN: AVRUPA STANDARTLARINA DOĞRU

• Olası sorunlar :

- Video konferansın teknik kalitesi temelde fonlara dayalıdır ve duruşmanın nitelik ve etkililiğinin ön koşulu iyi bir bağlantının olmasıdır
- Hakim yargılama usulü üzerinde daha az kontrole sahiptir
- İletişim karmaşıktır ve sanığa sunulan adli yardım olumsuz etkilenebilir
- Hakim tanığın vücut diline daha iyi yanıt verebilmektedir
- Doğrudan karşı karşıya kaldığında tanık daha az yalan söyleme eğilimi göstermektedir

Bu proje Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir

COUNCIL OF EUROPE

Bu proje Avrupa Konseyi
tarafından yürütülmektedir

- Uygulamaya ilişkin bazı hususlar:

- Bu yöntemin uygulanması gereken davalar belirlenmeli
- Tanık başvurulacak ya da temel teşkil edilecek tüm belgelerin suretleri ile birlikte ifadesinin kısa bir özetini de sunmalıdır
- Uzaktan tanık katılımı durumunda sunulacak tüm belgeler Mahkemede katılım durumunda istenilecek belgeler nasıl belirleniyorsa aynı şekilde belirlenmelidir
- Tanık ve mağdurlar dikkatleri dağılmadan ifade verebilecekleri özel bir çalışma alanında bulunmalıdır

- Mahkemelere Uzaktan Katılım Kanunu 2010 Yeni Zelanda
- Genel kriterler :
- (a) Yargılama usulünün özelliği
- (b) Kullanılacak teknolojinin uygunluğu ve niteliği
- (c) teknoloji kullanımının aşağıdakiler dahil diğer tarafların haklarının idamesi üzerindeki potansiyel etkisi:
  - i. Tanıkların güvenilirliğini ve mahkemeye sunulan delillerin güvenilirliğinin değerlendirilme
  - ii. Diğer katılımcılarla temas düzeyi

BATI BALKANLAR VE TÜRKİYE İÇİN YATAY DESTEK 2019-2022

HAKLARINIZ İÇİN: AVRUPA STANDARTLARINA DOĞRU

- Tanıklara ilişkin kriterler
- Tanığın adı veya erişkinlik düzeyi
- Tanığın fiziksel, zihinsel, psikolojik veya psikiyatrik engeli
- Tanığın maruz kaldığı travma
- Tanıkların tehdit korkusu
- Tanığın dil, kültürel arka planı veya dini inançları
- Yargılama usulünün özelliği
- Tanığın vermesi beklenen ifadenin özelliği
- Tanığın davanın herhangi bir tarafı ile ilişkisi
- Yeni Zelanda'dan tanığın katılamaması veya katılmama olasılığı

Bu proje Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir

Bu proje Avrupa Konseyi
tarafından yürütülmektedir

- **2. Duruşmaların açık olma özelliği ve kamuoyu ile kitleleşen medyanın erişimi**
- İki konu:
  1. Herhangi bir kamu denetimi olmadan adaletin gizlice tesisine karşı dava taraflarının korunması – hakimler faaliyetlerinin bilineceğinden ve denetime tabi olabileceğinin farkındadır ve
  2. Mahkemelere duyulan güvenin devam ettirilmesi

- Açık duruşmanın önemi
- AİHS Madde 6 – *Medeni hak ve yükümlülüklerinin veya aleyhine yapılan her türlü cezai suçlamanın belirlenmesi için herkes adil ve kamuya açık duruşma hakkına sahiptir*
- Kanada Yüksek Mahkemesi “Aleniliğin adaletin temeli olduğunu” (Başsavcı Nova Scotia / *MacIntyre*, (1982)) ve açık mahkemelerin “demokratik bir toplumun alameti farikası olduğunu” (*Vancouver Sun (Re)*, (2004)) söylemiştir.
- Mahkeme «açık mahkeme ilkesinin mahkemedeki yargılama usullerinin kamuoyu ve medyaya açık ve erişilebilir nitelikte olmasını gerektirdiğini» teyit etmiştir *A.B. / Bragg Communications Inc.* (2012)

BATI BALKANLAR VE TÜRKİYE İÇİN YATAY DESTEK 2019-2022

HAKLARINIZ İÇİN: AVRUPA STANDARTLARINA DOĞRU

• İstisnalar:

- Bazı duruşmalar kamuya kapalı yapılabilir (AİHS Madde 6 - *Karar alenî olarak verilir. Ancak, demokratik bir toplum içinde ahlak, kamu düzeni veya ulusal güvenlik yararına, küçüklerin çıkarları veya bir davaya taraf olanların özel hayatlarının gizliliği gerektirdiğinde veyahut, aleniyetin adil yargılamaya zarar verebileceği kimi özel durumlarda ve mahkemece bunun kaçınılmaz olarak değerlendirildiği ölçüde, duruşma salonu tüm dava süresince veya kısmen basına ve dinleyicilere kapatılabilir.*)
- Uygulamada, açık mahkemelerin önünde fiziksel ve geçici engeller vardır
- Ayrıca potansiyel bilgi engelleri ve psikolojik engeller de olabilir

Bu proje Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir

Bu proje Avrupa Konseyi
tarafından yürütülmektedir

• Video konferans yöntemini kullanmanın avantajları:

- Sanal duruşmalar açık mahkemelerin karşısındaki hukuki olmayan engellerin çoğunu hafifletme veya ortadan kaldırma potansiyeline sahiptir
- Pek çok insan evlerinden rahatlıkla duruşmalara erişebilecek
- Çevrimiçi duruşmalar kaydedildiğinde kamunun istediği zaman davaya erişimi olabilecek
- Zoom üzerinden Youtube'da canlı yayın – canlı yayına erişen kişi sayısı duruşma salonuna sığabilecek kişi sayısından çok daha fazladır
- 500 kişiye kadar kapasitesi olan Webinar (çevrimiçi seminer) formatı

BATI BALKANLAR VE TÜRKİYE İÇİN YATAY DESTEK 2019-2022

HAKLARINIZ İÇİN: AVRUPA STANDARTLARINA DOĞRU

• Sorunlar:

- Her yargılama usulü medyada yer almamakta, medyada yer aldığında çok daha kişi davaya erişebilmekte
- Mahremiyet konusu – kayıtlarda yer alan dava tarafları ve tanıklarına ilişkin kişisel bilgilere eğitim amacından ziyade röntgencilik için bu bilgilerden yasal veya yasadışı olarak maddi kazanç elde etmek isteyenler nispeten daha kolay ulaşabilecek

Bu proje Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir

COUNCIL OF EUROPE

Bu proje Avrupa Konseyi
tarafından yürütülmektedir

BATI BALKANLAR VE TÜRKİYE İÇİN YATAY DESTEK 2019-2022

HAKLARINIZ İÇİN: AVRUPA STANDARTLARINA DOĞRU

• Uygulamaya ilişkin hususlar:

- Sanal duruşmaların liste bilgileri çevrimiçi erişilebilir olmalı
- Kamuoyunun sanal duruşmaları «gerçek zamanlı» izleme erişimi olmalı veya bunun mümkün olmadığı durumlarda talep üzerine kayıtlara erişebilmeli
- Sanal duruşma bağlamında potansiyel bir sorun olan mahremiyete müdahalelerin tespit edilmesi ve en uygun korumayı sağlamak için bu risklerin kendine özel özelliklerinin anlaşılması önemli gerekir

Bu proje Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir

Bu proje Avrupa Konseyi
tarafından yürütülmektedir

BATI BALKANLAR VE TÜRKİYE İÇİN YATAY DESTEK 2019-2022

HAKLARINIZ İÇİN: AVRUPA STANDARTLARINA DOĞRU

- **4. Çeviri** (AİHS Madde – *Bir suç ile itham edilen herkes kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden en kısa sürede, anladığı bir dilde ve ayrıntılı olarak haberdar edilme ve mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanma hakkına sahiptir*)
- İletişim teknolojilerinin evrimi gerçek zamanda uzaktan iletişim için çok sayıda olanak sundu ve eş zamanlı, ardıl ve diyalog çevirisinin yanı sıra hem sözlü çeviri hem de işaret dili çevirisi için çeviri hizmetlerine yönelik alternatif yolları da beraberinde getirdi

Bu proje Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir

Bu proje Avrupa Konseyi
tarafından yürütülmektedir

- Sözlü çeviri hizmetleri sunmanın farklı yöntemleri :
- **1. Video aracılığıyla sözlü çeviri (VMI):**
- a) **Video üzerinden uzaktan sözlü çeviri** – bir odada bulunan çevirmene erişmek ve çevirmenin birlikte bir yerde ya da iki ya da daha fazla yerde bulunan katılımcılara bağlantısı için video bağlantılarının kullanılması (üç yönlü veya çok noktadan video konferansı)
- b) **Video konferansla sözlü çeviri** – katılımcıların iki ya da daha fazla yerde bulunduğu ve çevirmenin de bu yerlerden birinde yer aldığı bir ortamda sözlü çeviri. Çevirmen makamı temsil eden konuşmacı ile aynı yerdedir veya azınlık dilini konuşan konuşmacının olduğu yerde bulunur
- **2. Telefon aracılığıyla sözlü çeviri**

BATI BALKANLAR VE TÜRKİYE İÇİN YATAY DESTEK 2019-2022

HAKLARINIZ İÇİN: AVRUPA STANDARTLARINA DOĞRU

- Uzaktan sözlü çevirinin yararları :
- Yargılama usulünü hızlandırır – zaman açısından verimlilik
- Bölgesel çevirmenlerden yararlanma olasılığı – vasıflı çevirmene erişim
- Maliyetin azalması, özellikle seyahat giderleri
- Mahkumların mahkemeye naklinden kaçınılarak kamu güvenliği artırılır

Bu proje Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Bu proje Avrupa Konseyi
tarafından yürütülmektedir

• Zorluklar:

- Video konferansla sözlü çeviri sıklıkla iletişim ve sözlü çeviri sorunlarını büyütür
- Sözlü çevirinin niteliğini ve yargılama usulünün iletişim dinamiklerini etkileyebilir
- Platform yasal iletişim açısından yeterli düzeyde güvenilir olmalıdır
- Sanıklar seslerini mahkemeye 'duyurmada' ve kendi yargılamalarının içeriğini anlamada zorluk yaşayabilir
- Ceza davalarında sözlü çeviri ek beceriler gerektirir
- Uzun veya karmaşık yargılama usullerine uygun değil

• Uygulamaya ilişkin hususlar:

- Az sayıda katılımcının yer aldığı kısa süreli yargılama usulleri için video konferans yararlı
- Katılımcılar arasındaki iletişim ve etkileşim akışını yönetme sorumluluğu yargılama usulünden sorumlu hukukçuya aittir
- Video konferansın başında yargılama usulünden sorumlu hukukçu tüm katılımcıların net bir şekilde gördüğünü/ görüldüğünü ve duyduğunu/ duyulduğunu kontrol etmelidir
- Sorumlu olan hukukçu video konferans oturumu başlamadan önce çevirmenle iletişim usullerini kararlaştırmalıdır
- Çevirmen, bilgi kaybı olmaması için gereken ölçüde iletişim ve etkileşimin koordinasyonundan sorumludur
- Çevirmene sözlü çeviri yapabilmesi ve görevini etkili şekilde yürütebilmesi için gerekli yer ve süre verilmelidir